

Asia Valokuva, kappaleen luovutus

Hakija A

Annettu 13.11.1990

Tiivistelmä *A oli luovuttanut B:lle julkaistun valokuvan kappaleen. B:llä oli valokuvain lain 11 §:n mukaan oikeus näyttää mainittua kuvan kappaletta julkisesti ja luovuttaa se edelleen ilman valokuvaoikeudenhaltijan suostumusta. Sen sijaan kappaleen valmistaminen kuvasta edellytti oikeudenhaltijan suostumuksen.*

SELOSTUS ASIASTA

P:n piirin nimismies on 21.9.1990 päivätyllä kirjeellä pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa lain oikeudesta valokuvaan soveltamisesta.

A oli kesällä 1989 jättänyt L:n palokunnalle esitteen kehittämästään vedenalaiseen etsintään tarkoitettua laitteesta. Esitteessä oli valokuva laitteesta. Apulaispelastuspäällikkö B oli antanut mainitun esitteen K -nimiselle lehdelle, joka julkaisi esitteessä olleen valokuvan 7.5.1990 ilmestyneessä numerossaan. A on tehnyt asiasta rikosilmoituksen katsoen, että asiassa on syyllistytty luvattomaan valokuvan julkaisemiseen. A:lla on ollut vireillä patenttihakemus kuvassa olevaan laitteeseen.

Kuulustelupöytäkirjan mukaan lehden päätoimittaja on kertonut lehden julkaiseen esitteessä olleen kuvan Liperin palokuntaa koskevan jutun yhteydessä. Kuva kopioitiin palokunnalle jätetystä valokopiosta. Kopiointiin suorittaja ei ilmene kuulustelupöytäkirjasta.

Palokunnan apulaispelastuspäällikkö on kertonut antaneensa K:n käyttöön esitteessä olleen valokopion valokuvasta samalla, kun oli esitelty kuvassa olevan naarauslaitteen rakentamissuunnitelmaa, joka oli vireillä palokunnassa. Apulaispelastuspäällikkö on katsonut kuvan luovuttamisen oikeutetuksi, koska kuvassa ei ollut mitään mainintaa, että se olisi salainen.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausuntopyynnön ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Valokuvien suojasta säädetään oikeudesta valokuvaan annetussa laissa (405/61), jäljempänä valokuvalaki. Lain 1 §:n mukaan sillä, joka on valmistanut valokuvan, on tietyin rajoituksin yksinomainen oikeus valokuvaamalla, painamalla, piirtämällä tai muuta tekotapaa käyttäen valmistaa kappaleita kuvasta sekä näyttää sitä julkisesti. Kappaleen valmistamista kuvasta on muun muassa kuvan valokopioiminen. Valokuvan valmistajaa kutsutaan laissa valokuvaajaksi.

Valokuvalla tarkoitetaan kuvaa, joka on syntynyt valon vaikutuksesta sille herkkään materiaaliin. Alkuperäinen kuva ja suojan kohde on siten esimerkiksi negatiivi. Alkuperäisestä kuvasta valmistetut kuvan kappaleet nauttivat samanlaista suojaa kuin alkuperäinen kuva.

Valokuvalain mukaan suojaa saavat kaikki valokuvat. Valokuvalaki soveltuu siten esillä olevaan tapaukseen. Valokuvia suojataan sellaisenaan. Sen sijaan esimerkiksi valokuvan aihe ei ole suojattu. Kuka tahansa voi ottaa valokuvan samasta kohteesta, josta valokuvasuojaa nauttiva valokuva on otettu.

Valokuvaaja voi siirtää valokuvalain 1 §:n mukaiset oikeutensa valokuvaan toiselle kokonaan tai osittain. Luovuttamista koskevalta sopimukselta ei edellytetä tiettyä muotoa, vaan hiljainenkin sopimus voi olla pätevä. Valokuvaoikeuden luovutusta koskevan mahdollisen sopimuksen syntymistä ja sen sisältöä on arvosteltava yleisten varallisuus oikeudellisten sopimusperiaatteiden mukaisesti.

Sopimusta arvosteltaessa on huomiota yleisten periaatteiden lisäksi kiinnitettävä siihen, että valokuvaoikeuden luovutus on immateriaalioikeuden luovutus ja eri asia kuin valokuvan kappaleen luovutus. Tekijänoikeuslain 27 §:n 2 momentissa säädetään nimenomaisesti, että teoskappaleen luovutukseen ei sisälly tekijänoikeuden luovutus ja säännös soveltuu tekijänoikeusneuvoston mielestä analogisesti valokuvaoikeuteen. Valokuvan kappaleen luovutukseen ei siten sisälly valokuvaoikeuden luovutus ellei valokuvan kappaletta luovutettaessa ole edellytetty myös valokuvaoikeuden siirtyvän. Valokuvalain 11 §:n mukaan valokuvaajan luovuttaman valokuvan kappaleen tai julkaistun valokuvan ne kappaleet, jotka julkaiseminen käsittää, saa kuitenkin panna julkisesti näytteille ilman oikeudenhaltijan suostumusta. Sen sijaan niistä ei saa valmistaa kappaleita ilman valokuvaoikeuden haltijan suostumusta.

Esillä olevassa tapauksessa valokuvaaja A on luovuttanut palolaitokselle valokuvan kappaleen, joka on valokuvalain 4 §:n mukaisesti julkaistu.

Valokuvalain 11 §:n mukaan luovutuksensaajalla on oikeus näyttää mainittua kuvan kappaletta julkisesti ja luovuttaa se edelleen. Palolaitoksen apulaispelastuspäälliköllä olisi siten ollut oikeus näyttää palolaitokselle luovutettua esitettä julkisesti sekä luovuttaa esite edelleen. Sen sijaan yhdenkin kappaleen valmistaminen kuvasta edellyttäisi oikeudenhaltijan suostumusta lukuunottamatta valokuvalain 5 §:n mukaista muutaman kappaleen valmistamista yksityistä käyttöä varten tai kappaleiden valmistamista Kopioisto ry:n valokuvalain 5 a §:n perusteella antamalla luvalla. Esillä olevaan tapaukseen eivät 5 ja 5 a §:n säännökset kuitenkaan soveltu ja kuvan kopioimiseen olisi siten tullut saada A:n suostumus. Luvattomasti valmistetun valokuvan kappaleen tarjoaminen myytäväksi tai muutoin levitettäväksi yleisön keskuuteen voi olla rangaistava valokuvalain 18 a §:n mukaan valokuvaoikeusrikkomuksena.

Lehti on valmistanut saamastaan kuvasta uusia kappaleita sekä levittänyt niitä yleisön keskuuteen julkaisemalla kuvan lehdessä. Lehden olisi tullut varmistautua siitä, että kuvan luovuttajalla olisi ollut lupa valmistaa kuvasta kappaleita julkaisemista varten sekä oikeus luovuttaa oikeus edelleen. Mikäli luovuttajalla ei ollut tällaista oikeutta, lehden olisi tullut pyytää lupa kappaleiden valmistamiseen ja julkaisemiseen A:lta. Luvattomasti valmistetun valokuvan kappaleen levittäminen yleisön keskuuteen on rangaistava valokuvalain 18 a §:n mukaan valokuvaoikeusrikkomuksena edellyttäen, että teko on tehty tahallaan tai törkeästä varomattomuudesta.

Korvausvelvollisuudesta säädetään lain 19 §:ssä. Sen mukaan valokuvaa vastoin lakia käyttävä on velvollinen suorittamaan käyttämisestä valokuvaajalle kohtuullisen hyvityksen. Tällainen hyvitysvelvollisuus ei edellytä tekijän tahallisuutta tai tuottamusta. Jos käyttäminen tapahtuu tahallisesti tai tuottamuksesta, on hyvityksen lisäksi suoritettava korvaus kaikesta muustakin menetyksestä, niin myös kärsimyksestä ja muusta haitasta.